

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	11
WPROWADZENIE — PRAWO W STAROŻYTNOSCI	15
§ 1. Ogólne wiadomości o początkach prawa	15
1. Pojęcie i geneza prawa	15
2. Prawo prymitywne	16
3. Ogólna charakterystyka prawa w starożytności	17
§ 2. Prawa starożytnego Bliskiego Wschodu	20
4. Pomniki prawne Egiptu i Mezopotamii	20
5. Prawo hebrajskie. Przepisy prawne Starego Testamentu	22
§ 3. Systemy prawne państw śródziemnomorskich	23
6. Prawa greckie	23
7. Prawo rzymskie okresu antycznego	25
8. Prawo rzymskie epoki klasycznej	27
9. Prawo poklasyczne. Kodyfikacja justyniańska	31

Część I

PRAWO W ŚREDNIOWIECZU I CZASACH Wczesnonowożytnych

Rozdział I. SYSTEM I ŹRÓDŁA PRAWA SĄDOWEGO	37
§ 1. Ogólne wiadomości o prawie średniowiecznym i wczesnonowożytnym	37
10. Charakter prawa epoki feudalizmu	37
11. Prymat prawa zwyczajowego	39
12. Partykularyzm prawa	41
13. Stanowisko prawa	42
14. Rola nauki i nauczania prawa	43
15. Założenia systematyki prawa	45
§ 2. Źródła prawa u Germanów i w państwie frankońskim	48
16. Kształtowanie się praw germańskich	48
17. Źródła prawa Wizygotów, Ostrogotów i Burgundów	49
18. Źródła prawa longobardzkiego	50
19. Ogólna charakterystyka źródeł prawa frankońskiego	51

20.	<i>Leges barbarorum</i>	51
21.	<i>Leges Romanae</i>	53
22.	Kapitularze królewskie.	53
23.	Dokumenty praktyki.	54
§ 3.	Źródła prawa Italii	54
24.	Ogólna charakterystyka prawa włoskiego.	54
25.	Prawo longobardzkie. Prawo lenne.	55
26.	Odrodzenie prawa rzymskiego. Glosatorowie i komentatorzy.	56
27.	<i>Źródła</i> prawa kanonicznego.	58
28.	Statuty miejskie.	60
29.	Ustawodawstwo cesarzy niemieckich.	61
§ 4.	Źródła prawa w Niemczech	61
30.	Partykularyzm prawny Rzeszy.	61
31.	Źródła prawa ziemskiego. <i>Zwierciadło Saskie</i>	62
32.	Źródła prawa miejskiego.	63
33.	Recepcja prawa rzymskiego.	63
34.	Ustawodawstwo ogólnopństwowe w XVI wieku. <i>Carolina</i>	65
§ 5.	Źródła prawa we Francji	66
35.	Obszary prawne przedrewolucyjnej Francji.	66
36.	Spisy prawa zwyczajowego. Próby unifikacji.	67
37.	Prawo rzymskie we Francji	68
38.	Ustawodawstwo królewskie. Wielkie ordonanse.	70
§ 6.	Źródła prawa w Hiszpanii	71
39.	Pomniki prawa hiszpańskiego.	71
40.	Wpływy prawa muzułmańskiego. Islam	72
§ 7.	Źródła prawa w Anglii	73
41.	Źródła prawa w okresie anglosaskim.	73
42.	Powstanie systemu <i>common law</i>	74
43.	<i>Equity law</i>	76
44.	Prawo stanowione (<i>statute law</i>).	76
45.	Zbiory wyroków. Literatura prawnicza.	76
§ 8.	Źródła prawa Czech i Węgier	77
46.	Źródła prawa czeskiego.	77
47.	Źródła prawa węgierskiego.	79
• ^ 9.	Źródła prawa na Rusi Kijowskiej i w Rosji	81
48.	Najdawniejsze źródła prawa na Rusi	81
49.	<i>Ruska Prawda</i>	81
50.	Ustawy cerkiewne. Prawo bizantyjskie.	82
51.	Ustawodawstwo ogólnorosyjskie w XV-XVII wieku.	83
§ 10.	Źródła prawa w Polsce	84
A.	Źródła prawa w średniowieczu.	84
52.	Ogólny charakter źródeł prawa.	84
53.	Najdawniejsze wiadomości o prawie sądowym.	85
54.	Spisy prawa zwyczajowego. <i>Księga Elbląska</i>	85
55.	<i>Statuty Kazimierza Wielkiego</i>	86
56.	Prawo niemieckie.	87
57.	Prawo kanoniczne.	88
B.	Źródła prawa Rzeczypospolitej szlacheckiej.	89
58.	Ogólna charakterystyka źródeł prawa sądowego.	89
59.	Źródła prawa ziemskiego koronnego. Próby kodyfikacji.	90
60.	Literatura prawnicza. Opracowania prawa ziemskiego.	93
61.	Źródła prawa Mazowsza i Prus Królewskich.	94

62. Statuty litewskie.	95
63. Źródła prawa miejskiego.	96
64. Źródła prawa wiejskiego.	98
65. Prawo rzymskie w Polsce.	98

Rozdział II. HISTORIA PRAWA PRYWATNEGO. 100

§ 1. Prawo prywatne w średniowieczu	100
A. Prawo osobowe i rodzinne.	100
66. Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.	100
67. Małżeństwo.	102
68. Stosunki majątkowe małżeńskie.	106
69. Rodzice i dzieci.	109
B. Prawo rzeczowe.	111
70. Pojęcie rzeczy. Ruchomości i nieruchomości.	111
71. Posiadanie — własność.	112
72. Geneza feudalnej własności ziemi.	114
73. Cechy feudalnej własności ziemi.	115
74. Własność w doktrynie wieków średnich.	116
75. Ograniczenia alienacji nieruchomości.	118
76. Nabycie własności.	119
C. Zobowiązania.	121
77. Źródła zobowiązań. Umowy.	121
78. Odpowiedzialność z tytułu zobowiązania.	122
79. Sposoby zabezpieczenia wierzytelności.	123
D. Spadkobranie.	126
80. Pojęcie spadkobrania. Dziedziczenie beztestamentowe.	126
81. Dziedziczenie testamentowe.	129
82. Szczególne rodzaje sukcesji. Dziedziczenie lenn.	130
§ 2. Zmiany w prawie prywatnym od schyłku wieków średnich	131
A. Wpływ prawa rzymskiego na rozwój prawa prywatnego.	131
83. Rzymskie prawo vulgarnie w średniowieczu.	131
84. Prawo rzymskie w dziełach glosatorów i komentatorów.	132
85. Prawo rzymskie w czasach nowożytnych. <i>Usus modernus</i>	135
B. Zmiany w prawie osobowym i rodzinnym.	136
86. Osoby fizyczne.	136
87. Osoby prawne.	138
88. Małżeństwo.	139
C. Zmiany w prawie majątkowym.	140
89. Pojęcie i zakres posiadania.	140
90. Przemiany własności feudalnej.	142
91. Nabycie własności nieruchomości.	144
92. Obrót nieruchomościami.	145
93. Rozwój praw na rzeczy cudzej.	147
94. Kierunki rozwoju prawa zobowiązań.	149
95. Dziedziczenie ustawowe i testamentowe.	151
96. Szczególne rodzaje sukcesji.	153

Rozdział III. HISTORIA PRAWA KARNEGO. 154

§ 1. Prawo karne w średniowieczu	154
A. Prawo karne wczesnego średniowiecza.	154
97. Przestępstwo i kara w ustroju plemiennie-szczepowym.	154
98. Przestępstwa publiczne i prywatne.	156

Reminisc

99. Sposoby ograniczania krwawej zemsty.	157
100. Pojęcie przestępstwa. Charakter odpowiedzialności.	159
101. Kary państwowe (publiczne).	163
102. Kary prywatne. System kar kompozycyjnych.	165
B. Kierunki rozwoju średniowiecznego prawa karnego.	167
103. Ograniczanie wojen prywatnych (wrózd).	167
104. Nowa klasyfikacja przestępstw.	168
105. Przejawy subiektywizacji odpowiedzialności.	170
106. Nowa klasyfikacja kar.	171
§ 2. Zmiany w prawie karnym od schyłku wieków średnich.	172
A. Prawo karne Italii.	172
107. Ogólna charakterystyka włoskiego prawa karnego.	172
108. Zwycięstwo zasady publicznoprawnej.	173
109. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności. Wina.	174
110. Warunki bezkarności. Obrona konieczna.	176
111. Formy stadialne przestępstwa. Usiłowanie.	177
112. Odpowiedzialność za udział w przestępstwie.	177
113. System kar.	178
114. Wymiar kary.	180
B. Rozwój prawa karnego w XVI-XVII wieku.	180
115. Linie rozwoju prawa karnego początków doby nowożytnej.	180
116. Publicznoprawny charakter przestępstwa.	181
117. Podstawy odpowiedzialności.	182
118. Nowe kierunki represji karnej — „polowania na czarownice”.	183
119. Pojęcie i cel kary. Katalog kar.	185
120. Zasady stosowania kar.	187
Rozdział IV. HISTORIA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO.	188
§ 1. Proces sądowy w średniowieczu.	188
121. Wiadomości o najdawniejszych formach postępowania.	188
122. Ogólna charakterystyka procesu średniowiecznego.	189
123. Cechy procesu zwyczajnego i jego przebieg.	190
124. Środki dowodowe.	192
125. Nagana wyroku.	194
126. Postępowanie z urzędu. Proces rugowy.	195
127. Szczególne rodzaje postępowania.	197
128. Egzekucja wyroków.	197
129. Tendencje rozwojowe procesu średniowiecznego. Podział skarg.	199
130. Procesy szczególne.	199
§ 2. Rozwój procesu od schyłku średniowiecza.	200
A. Proces cywilny.	200
131. Proces cywilny włoski. Zasady procesu rzymsko-kanonicznego.	200
132. Stadia procesu. <i>Litis contestatio</i>	202
133. Kierunki rozwoju procesu cywilnego w czasach nowożytnych.	204
B. Proces karny.	206
134. Proces karny włoski. Początki postępowania inkwizycyjnego.	206
135. Rozwój procesu inkwizycyjnego w XVI-XVIII wieku.	208
136. Charakter i przebieg postępowania inkwizycyjnego.	209
C. Cechy polskiego procesu ziemskiego w XVI-XVIII wieku.	212
137. Zasady postępowania skargowego.	212
138. Odrębności proceduralne w sprawach karnych.	215

Część II

PRAWO W CZASACH PÓŹNONOWOŻYTNYCH
I NAJNOWSZYCH

Rozdział I. PROGRAM KODYFIKACJI PRAWA	219
139. Ruch kodyfikacyjny czasów Oświecenia	219
140. Ideologiczne podstawy kodyfikacji — prawo natury	220
141. Założenia programu kodyfikacji prawa	222
142. Zaczątki prac kodyfikacyjnych. Pierwsze kodeksy	224
143. Projekty kodyfikacyjne w Polsce epoki stanisławowskiej	227
144. Nauka i nauczanie prawa w dobie Oświecenia	228
f 145. Kształtowanie się systematyki prawa nowożytnego	230
146. Odmienność systemu prawnego w Anglii	232
146a. Kodyfikacja prawa kanonicznego	233
Rozdział II. HISTORIA PRAWA PRYWATNEGO	235
§ 1. Źródła prawa cywilnego i handlowego	235
147. <i>Landrecht</i> pruski z 1794 roku	235
148. Kodeks cywilny austriacki z 1811 roku (ABGB)	236
149. <i>Kodeks Napoleona</i>	238
150. <i>Kodeks Napoleona</i> na ziemiach polskich. <i>Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego</i>	240
151. <i>Zwód Praw Cesarstwa Rosyjskiego</i>	242
152. Kodeks cywilny niemiecki (BGB)	243
153. Kodeks cywilny szwajcarski (ZGB)	246
154. Źródła prawa cywilnego w II Rzeczypospolitej	247
155. Źródła prawa prywatnego w Anglii	250
156. Źródła prawa handlowego w Europie kontynentalnej	250
§ 2. Charakterystyka instytucji prawa prywatnego	253
157. Ogólny rys rozwoju prawa cywilnego w XIX i XX wieku	253
A. Prawo osobowe i rodzinne	255
158. Osoby fizyczne	255
159. Osoby prawne	258
160. Małżeństwo	261
161. Rodzina	265
B. Prawo majątkowe	268
162. Własność	268
163. Zobowiązania	272
164. Spadkobranie	277
165. Instytucje prawa handlowego	282
C. Główne kierunki myśli cywilistycznej	284
166. Kierunek dogmatyczny. Pozytywizm ustawowy	284
167. Naturalizm prawniczy. Nowe metody wykładni	286
Rozdział III. HISTORIA PRAWA KARNEGO	290
§ 1. Założenia programu kodyfikacji prawa karnego	290
168. Powstanie humanitarnej doktryny prawa karnego w XVIII wieku	290
169. Program humanitarystów w dziedzinie prawa karnego materialnego	291
170. Ogólne założenia kodyfikacji karnych w XVIII i XIX wieku	294
§ 2. Źródła prawa karnego	295
171. Kodyfikacja prawa karnego we Francji. <i>Code pénal</i>	295
172. Kodeksy karne austriackie	298

173. Kodeksy karne państw niemieckich i II Rzeszy.	301
174. <i>Kodeks Karzący</i> Królestwa Polskiego z 1818 roku.	305
175. Kodeksy karne rosyjskie.	307
176. Kodyfikacja prawa karnego II Rzeczypospolitej.	311
177. Źródła prawa karnego w Anglii.	313
§ 3. Ogólna charakterystyka prawa karnego w XIX i XX wieku.	315
178. Zasady obowiązywania ustawy karnej.	315
179. Pojęcie przestępstwa. Klasyfikacja przestępstw.	316
180. Subiektywne przesłanki odpowiedzialności karnej. Wina.	319
181. Nauka o karze. Teorie kary.	323
182. System kar.	325
183. Środki zabezpieczające.	329
§ 4. Główne kierunki doktryny prawa karnego.	330
184. Szkoła klasyczna.	330
185. Szkoła antropologiczna. Szkoła socjologiczna.	331
Rozdział IV. HISTORIA POSTĘPOWANIA SĄDOWEGO.	334
§ 1. Proces cywilny.	334
186. Kodyfikacja procesu cywilnego w Austrii.	334
187. Kodyfikacja procesu cywilnego w Prusach i II Rzeszy.	336
188. Francuski kodeks procedury cywilnej z 1806 roku.	338
189. Proces cywilny w Rosji XIX wieku.	340
190. Kodyfikacja procesu cywilnego w II Rzeczypospolitej.	341
191. Tendencje rozwojowe procesu cywilnego w XIX i XX wieku.	343
§ 2. Proces karny.	345
192. Program reformy procesu karnego w epoce Oświecenia.	345
193. Proces karny rewolucji francuskiej i w czasach Napoleona.	348
194. Kodyfikacja procesu karnego w Austrii.	350
195. Kodyfikacja procesu karnego w Prusach i II Rzeszy.	353
196. Proces karny rosyjski w XIX wieku.	355
197. Kodyfikacja procesu karnego w II Rzeczypospolitej.	356
198. Ogólne tendencje rozwojowe procesu karnego w XIX i XX wieku.	358
ZAKOŃCZENIE — PRAWO SYSTEMU SOCJALISTYCZNEGO.	361
§ 1. Powstanie i rozwój systemu prawnego byłego ZSRR.	361
199. Prawo w dobie rewolucji październikowej.	361
200. Program kodyfikacji prawa. Pierwsze kodeksy.	365
201. Tendencje rozwoju prawa cywilnego i rodzinnego.	367
202. Kierunki rozwoju prawa karnego.	369
203. Tendencje rozwoju postępowania sądowego.	372
§ 2. Powstanie i rozwój prawa krajów tzw. demokracji ludowej.	375
204. Geneza systemu prawnego krajów tzw. demokracji ludowej.	375
205. Kodyfikacja prawa cywilnego.	376
206. Kodyfikacja prawa karnego.	379
207. Kodyfikacja procesu cywilnego i karnego.	381
INFORMACJA BIBLIOGRAFICZNA	384
SKOROWIDZ ŹRÓDEŁ (<i>Izabela Małyszka-Al-Darawsheh</i>).	395
INDEKS OSÓB (<i>Katarzyna Sójka-Zielińska</i>).	401